

Meer bomen in de gemeente Gennep

Plan van Aanpak, vastgesteld op 18 februari 2020

Gennep is een groene gemeente: natuur en landschap bepalen voor een belangrijk deel het karakter van de gemeente. We koesteren dat karakter. En waar mogelijk willen we dat karakter versterken en benadrukken. Ook vanuit leef- en woonkwaliteit beschouwd zijn bomen en planten belangrijk. Met name vanuit deze invalshoek wordt de roep om meer bomen steeds luider. Niet alleen in Gennep, maar ook regionaal, provinciaal en zelfs landelijk. Er zijn inmiddels diverse initiatieven ontstaan die die deze ambitie kracht bij zetten.

In dit plan van aanpak lichten we de volgende onderwerpen toe:

1. Waarom willen we meer bomen?
2. Waar kunnen we bomen planten?
3. Wie gaan bomen planten?
4. Welke bomen gaan we planten?
5. Kosten en dekking
6. 'Actieplan 1 miljoen bomen' en de motie '20.000 bomen'
7. Actielijst

Binnen de grenzen van de gemeente Gennep staan ontelbaar veel bomen. Het merendeel hiervan staat in bosachtige gebieden, kleine bosjes en bosranden. De gemeente heeft zelf 109 ha bos (Heijense bos), maar ook andere terreineigenaren (Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Limburgs Landschap) hebben natuurlijk veel bos. Daarnaast hebben we in Gennep ruim 9.000 gemeentelijk laanbomen in de openbare ruimte, in parken, plantsoenen en in gemeentelijke bermen in het buitengebied, dat is bij elkaar 71 ha aan openbaar groen.

1. Waarom willen we meer bomen?

We willen meer bomen om de volgende redenen:

- Bomen hebben een bewezen positief effect op gezondheid van mensen
- Bomen zijn een onmisbaar onderdeel van het ecosysteem en stimuleren natuur en biodiversiteit
- Meer bomen zorgen voor een minder kwetsbare natuur, landbouw en leefomgeving
- Meer bomen zorgen voor een weerbaarder ecosysteem tegen ziekten en plagen zoals bijvoorbeeld de processierups
- Bomen zijn stikstofvangers
- Bomen nemen CO₂ op en helpen de klimaatverandering tegen te gaan
- Bomen gaan hittestress tegen
- Bomen (boomwortels) verbeteren de gezondheid van de bodem en het grondwater

2. Waar kunnen we bomen planten?

Om bomen te planten is ruimte nodig. En die ruimte is schaars. Vrijwel alle gronden in de gemeente zijn namelijk in gebruik. Vaak duidelijk zichtbaar, soms minder evident. Daarbij kun je denken aan gronden waarin zich kabels en leidingen bevinden of gronden die een waterbergende of waterkerende functie hebben. Functies die zich niet zonder meer laten verenigen met de aanwezigheid van bomen.

Een eerste onderscheid dat gemaakt kan worden betreft de eigendomssituatie. Grond is wel of niet van de gemeente.

- ***Grond in eigendom van gemeente***

Een groot deel van de grond die bij de gemeente in eigendom is, is de openbare ruimte binnen de bebouwde kom: straten, pleinen en parken/(bos)plantsoenen. Per locatie kan bekeken worden of extra bomen mogelijk en wenselijk zijn. Het moment van grootschalig onderhoud (eventueel herinrichting) is hier het meest geëigende moment voor.

De gemeentelijke eigendommen buiten de bebouwde kom zijn grootschaliger van opzet en vaak al bebost. De weinige gemeentegronden in het buitengebied die niet bebost zijn, zijn verpacht aan boeren. Het moment waarop een pachtovereenkomst eindigt, kan een logisch moment zijn om te overwegen of voortzetting van agrarisch gebruik wenselijk is.

Overigens is het grondbeleid van de gemeente erop gericht om gronden die wij niet nodig hebben voor de uitoefening van onze overheidstaken af te stoten.

- ***Grond niet in eigendom van gemeente***

Grotere terreineigenaren in de gemeente Gennep zijn Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Stichting het Limburgs Landschap. Het merendeel van hun eigendommen bestaat al uit bos. Waar mogelijk zal de gemeente (her)bebossing door terreinbeherende organisaties stimuleren en faciliteren.

Particulieren en bedrijven bezitten gezamenlijk het merendeel van de gronden in de gemeente. Binnen de bebouwde kommen zijn dat relatief kleine percelen. Het gaat dan om tuinen bij woningen, al dan niet voorzien van 1 of enkele bomen. We gaan onderzoeken op welke wijze we particulieren kunnen overtuigen, stimuleren, enthousiasmeren en eventueel (financieel) kunnen ondersteunen om extra bomen te planten.

Een terreininrichting rondom een bedrijf is vaak wat grootschaliger van opzet. Die gebieden hebben mogelijk potentie voor de aanplant van enkele bomen.

Buiten de bebouwde kom zijn de percelen groter en vaak in gebruik in de agrarische sector. Op het moment dat die agrarische gronden niet meer nodig zijn voor (traditionele) voedselproductie, kan bosaanplant in overweging gegeven worden. We moeten onderzoeken of het mogelijk is om dit te sturen via het systeem van bestemmings- of omgevingsplannen.

Er zijn hierbij 2 belangrijke kanttekeningen:

- Het is van belang om je te realiseren dat bebossing de karakteristieke openheid van het buitengebied aantast. Om die reden komen niet alle 'vrijkomende' terreinen hier voor in aanmerking. Er moeten strategische keuzes gemaakt worden.
- Er is een financieel aandachtspunt. Bosgrond is minder waard dan landbouwgrond. Mogelijk is dus compensatie aan de orde.

Buiten de bebouwde kom doen zich ook particuliere ontwikkelingen voor die kansen bieden voor meer bomen. In die gevallen kan er hulp geboden worden vanuit het Fonds Kwaliteitsverbetering Buitengebied.

Teunesen Zand en Grint (TZG) is eigenaar van heel veel grond in de gemeente. We willen met deze partij in overleg om te onderzoeken hoe haar bedrijfsbelang zich verhoudt tot de wens om meer bomen in Gennep te planten.

3. Met wie gaan we bomen planten?

Uit de vorige paragraaf kunnen we afleiden dat de gemeente niet in haar eentje gehoor kan geven aan de roep om meer bomen. Zeker niet, als die roep gekwantificeerd wordt op 20.000 bomen in 8 jaar tijd (zie motie), ofwel extra 2500 bomen per jaar. De gemeente heeft daarvoor te weinig eigen gronden beschikbaar. We hebben de terreinbeherende organisaties, inwoners en ondernemers hard nodig. We gaan daarom samenwerking zoeken met scholen, natuurorganisaties en terreinbeheerders (Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, St. het Limburgs Landschap), dorps- en wijkraden, St. Dichterbij, verenigingen, bedrijven en inwoners.

4. Welke bomen gaan we planten?

Het kiezen van de juiste soort is nog niet zo gemakkelijk. De ruimte, zowel boven- als ondergronds, moet groot genoeg zijn voor de uiteindelijke omvang van de boom. De groeiplaats moet geschikt zijn voor een bepaalde soort, maar we willen ook dat alle (inheemse) soorten bij ons vertegenwoordigd zijn. Daarvoor is het nodig om inzicht te krijgen in de soortensamenstelling, de ondervertegenwoordigde soorten en de leeftijdsopbouw van het bomenbestand, over eigendomsgrenzen heen. Vervolgens kan er een keuze-wijzer worden gemaakt, die mensen helpt bij het kiezen van de juiste boom op de juiste plek, waarbij het totaalplaatje meer wordt dan de som der delen.

5. Kosten en dekking

Een boom planten kost geld. De aanschafkosten variëren van enkele euro's voor bosplantsoen (60-80cm) tot € 250,- voor laanbomen van formaat. Daarbij komen ook nog kosten voor bijvoorbeeld planvorming en voorbereiding, grondverbetering, transport en levering, plantwerk en onderhoud. Na de aanplant geldt er een periode waarin er wat intensievere verzorging nodig is alvorens de fase van regulier onderhoud aanbreekt. Een richtlijn is € 35,- à € 40,- per (laan)boom per jaar.

Deze kosten worden normaliter gedekt uit de afzonderlijke projectbudgetten voor bijvoorbeeld herinrichting van straten of openbare ruimte. Binnen de gemeentelijke begroting zijn verder alleen middelen beschikbaar voor het regulier (niet intensief) beheer van groenvoorzieningen. Als er buiten de kaders van geplande en gebudgetteerde herinrichtingsprojecten initiatieven

voor (grootschalige) aanplant van extra bomen uitgevoerd moeten worden, dan zijn daar aanvullende middelen voor nodig.

We hebben een Fonds Kwaliteitsverbetering Buitengebied (FKB). Na realisatie van lopende plannen in 2020, zit er nog ongeveer € 100.000,- in dit fonds. Coördinatie van aanvragen en planuitwerking is extern ondergebracht bij Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen (IKL). Vanuit dit fonds worden landschappelijk inrichtingsplannen buiten de bebouwde kom gerealiseerd. De criteria zijn door het college vastgesteld. We gaan onderzoeken of het mogelijk en wenselijk is om de criteria van het fonds zodanig te verruimen dat ook specifieke initiatieven binnen de bebouwde kom gehonoreerd kunnen worden en de voorwaarden beter aan te laten sluiten bij de ambitie om meer bomen te planten.

6. 'Actieplan 1 miljoen bomen' en de motie '20.000 bomen'

Op 13 december 2019 heeft de provincie Limburg het actieplan gelanceerd om in 10 jaar tijd 1 miljoen bomen in de provincie te (laten) planten, voor elke inwoner 1. De doelen die de provincie daarbij nastreeft, sluiten aan bij die van Gennep. We verwachten dan ook, dat we in aanmerking kunnen komen voor een bijdrage vanuit het subsidiebudget dat de provincie ter beschikking stelt. We gaan met de provincie in overleg om die mogelijkheden te verkennen.

Op 27 januari 2020 heeft de gemeenteraad van Gennep de motie '20K- in de geest – bomenplan gemeente Gennep' aangenomen. De ambitie die uit de motie spreekt, past bij de ambities die het college ten aanzien van duurzaamheid, leefbaarheid en natuur en landschap heeft. Het is echter ook evident dat de middelen die de gemeente heeft verre van toereikend zijn om het aantal van 20.000 bomen te realiseren. Via de route van de voorjaarsnota en begroting gaan we inzichtelijk maken wat de potentiële financiële impact is van deze motie. Het is dan vervolgens aan de gemeenteraad om een integrale afweging te maken, keuzes te maken en te bepalen welke middelen het college krijgt om uitvoering te geven aan de motie.

7. Actielijst

Hieronder hebben we de concrete acties opgesomd die momenteel in uitvoering zijn dan wel nog opgepakt gaan worden. Het gaat gedeeltelijk om acties die ook in de voorgaande paragrafen genoemd staan.

1. Gemeentelijke projecten in de openbare ruimte

Bij de planvorming van herinrichting van straten, pleinen en openbare ruimte benutten we de kansen om extra bomen te planten. Bekostiging hiervan verloopt via de projectbudgetten.

2. Projecten van derden

We zijn alert op de kansen die herstructurerings- of herinrichtingsprojecten van grondeigenaren of terreinbeherende organisaties bieden. We gaan met hen in overleg om de plannen zo mogelijk te optimaliseren. Bekostiging geschiedt door derden.

3. Een boom voor een boom

Soms is het onvermijdelijk dat een boom geveld moet worden. Als het een gemeentelijke boom is, dan houden we het uitgangspunt aan dat er een boom teruggeplant moet worden. Dekking vanuit het beheerbudget.

4. Fonds Kwaliteitsverbetering Buitengebied

We brengen dit fonds nadrukkelijker onder de aandacht bij particulieren met kansrijke projecten.

5. Verruiming Fonds Kwaliteitsverbetering Buitengebied

We gaan onderzoeken of het fonds ook ingezet kan worden voor specifieke initiatieven binnen de bebouwde kom.

6. Transformatie buitengebied

We gaan onderzoeken welke agrarische percelen in het buitengebied op termijn in aanmerking komen voor herinrichting als bosgebied. We brengen in beeld welke instrumenten daarvoor nodig zijn en wat de financiële implicaties zijn. We betrekken hier ook andere grondeigenaren bij (o.a. TZG).

7. Bomen over bomen

We organiseren een bijeenkomst voor inwoners om suggesties op te halen voor boomplantlocaties en animo te peilen onder particulieren. We toetsen vervolgens de haalbaarheid van die locaties en nemen dit mee in de verdere planuitwerking.

8. Bomentelraam

We houden een overzicht bij van aantallen bomen die worden geplant en de aantallen die worden gekapt/vervangen. Om inzicht te geven wat we in 2020 aan aanplant denken te realiseren is een 1e versie van dit telraam bijgevoegd (bijlage 2).

9. Actualisatie Groenbeleidsplan

In 2020 actualiseren we het Groenbeleidsplan (2016-2020). Dit plan is van oudsher alleen op beheer gericht. We willen dat breder trekken en ook de ambities om méér bomen, méér biodiversiteit en méér samen optrekken opnemen in het groenbeleidsplan.

10. Analyse bomenbestand en soortenkeuzewijzer

Om een beter beeld te krijgen van welke boomsoorten er nog bij zouden moeten, is het nodig te weten hoe ons bomenbestand is opgebouwd (soorten en leeftijdsopbouw). Op basis van eigen data kan een analyse worden gemaakt van het *gemeentelijk* bomenbestand. Een totaalbeeld, dus inclusief overzicht bij andere grondeigenaren (zoals Waterschap, Provincie, terreinbeherende organisaties, particulieren / landgoederen) is nodig om voor de toekomst de juiste keuzes te kunnen maken. De input is nodig om een soortenkeuzewijzer te maken.

11. Overleg met provincie Limburg

We gaan bij de provincie de mogelijkheden verkennen om aanspraak te maken op subsidie. Met name de voorwaarden die gelden ten aanzien van co-financiering kunnen bepalend zijn voor de begroting.

12. Uitwerking motie 20K bomen

De verruiming van het bomenbestand is relatief ad-hoc en incidenteel. We zijn immers voornamelijk afhankelijk van andere initiatieven waar we op kunnen meeliften. Om echt meters te maken, zijn min of meer zelfstandige 'bomenprojecten' nodig. Te denken valt aan:

- Geboorte- of Gedenkbos
- Bomen op en/of rondom bedrijventerreinen
- Omzomen of bebossen van (gemeentelijke) agrarische gronden
- Beschikbaarstelling van plantgoed aan particulieren

We gaan de financiële implicaties van dergelijke initiatieven in beeld brengen. De budgetvraag leggen we vervolgens via het reguliere traject en Voorjaarsnota en Begroting voor besluitvorming aan de raad voor.